

## Z kroniki naukowej

### KRONIKA ZAKŁADU BADAŃ NAD POLONIĄ ZAGRANICZNĄ POLSKIEJ AKADEMII NAUK W POZNANIU

#### I. Problematyka ogólna

Prezentowana kronika zawiera materiały z okresu: od 1 stycznia do 31 grudnia 1979 r.

Dnia 31 stycznia 1979 r. nastąpiło oficjalne (formalne od 1 stycznia) powołanie prof. dra Antoniego Czubińskiego na stanowisko dyrektora Instytutu Zachodniego; równocześnie prof. A. Czubiński objął stanowisko kierownika Zakładu Badań nad Polonią Zagraniczną PAN. Od dnia 15 lutego 1979 r. zastępcą kierownika d.s. ogólnych został dr Jerzy Kozłowski.

W omawianym okresie odbyło się posiedzenie Rady Naukowej Zakładu — 23 lutego 1979 r. W trakcie posiedzenia dr J. Kozłowski przedstawił sprawozdanie z działalności Zakładu w 1978 r., a prof. A. Czubiński zaprezentował plan naukowo-badawczy Zakładu na 1979 r. W czasie posiedzenia Rady powołano Zespół Koordynacyjny Problemu Badań Komplementarnych. W skład Zespołu weszli: prof. A. Czubiński — przewodniczący, doc. dr Barbara Szydłowska-Ceglowa — sekretarz oraz członkowie — prof. dr Krzysztof Kwaśniewski, prof. dr Andrzej Kwilecki i prof. dr Lech Trzeciakowski.

W dniach 29 - 30 listopada 1979 r. odbyło się w Pałacu Działyńskich w Poznaniu posiedzenie Komitetu Badania Polonii Polskiej Akademii Nauk. W trakcie posiedzenia prof. A. Czubiński przedstawił sprawozdanie z działalności Zakładu w latach 1973 - 1979. Ponadto prof. K. Kwaśniewski wygłosił referat na temat projektu syntezy badań Polonii zachodnioeuropejskiej.

W dniu 25 maja 1979 r. w Warszawie odbył się z udziałem przewodniczącego Rady Państwa prof. dra Henryka Jabłońskiego Walny Zjazd Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”. W Zjeździe udział wzięli — prof. A. Czubiński, doc. B. Szydłowska-Ceglowa i dr J. Kozłowski. W przeddzień Walnego Zjazdu doc. B. Szydłowska-Ceglowa i dr J. Kozłowski odznaczeni zostali Srebrnymi Krzyżami Zasługi, nadanymi przez Radę Państwa uchwałą z 22 maja 1979 r.

Dnia 3 stycznia 1979 r. odbyła się obrona pracy doktorskiej mgra Bohdana Bielewicza *Amerykane polskiego pochodzenia w życiu społeczno-politycznym współczesnych miast amerykańskich na przykładzie miasta Milwaukee w stanie Wisconsin*. Promotorem był prof. Lech Trzeciakowski. W tymże dniu Rada Naukowa Instytutu Zachodniego nadała mgrowi B. Bielewiczowi tytuł doktora nauk politycznych. Promocja odbyła się w Instytucie Zachodnim dnia 12 grudnia 1979 r.



W omawianym okresie kilku pracowników Zakładu przebywało na zagranicznych stypendiach naukowych. W okresie od marca do czerwca 1979 r. na stypendium w Belgii przebywała dr Wiesława Eder; w sierpniu 1979 r. ze stypendium Fundacji Kościuszkowskiej w Stanach Zjednoczonych powrócili mgr Aleksander Miklaszewski i mgr Jacek Serwański; doc. B. Szydłowska-Ceglowa przebywała we wrześniu i październiku 1979 r. na stypendium w Republice Federalnej Niemiec.

## II. Seminaria naukowe

### 1. Pracownia Przemian Społeczno-Kulturowych

W dniu 22 stycznia 1979 r. mgr Elżbieta Later-Chodyłowa wygłosiła referat pt. *Pamiętniki emigrantów w warsztacie naukowo-badawczym psychologa*; dnia 5 marca mgr Małgorzata Kucharczyk przedstawiła referat pt. *Pamiętniki emigrantów jako gatunek literacki. Kryteria „literackości” a autobiograficzne wypowiedzi emigrantów*; 25 kwietnia — doc. B. Szydłowska-Ceglowa omówiła problemy edytorstwa tekstów pamiętnikarskich, ze szczególnym uwzględnieniem pamiętnikarstwa polonijnego; 15 czerwca — wystąpił dr Stefan Liman z referatem pt.: *Liczebność Polaków w Republice Federalnej Niemiec* na podstawie roczników statystycznych z lat 1951-1955; 8 sierpnia — mgr E. Later-Chodyłowa zapoznała pracowników Zakładu z przebiegiem IV Światowego Festiwalu Chórów Polonijnych — Koszalin 1979 r.; 8 października — mgr Aleksander Miklaszewski i mgr Jacek Serwański przedstawili sprawozdanie z przebiegu prac naukowo-badawczych, które przeprowadzili w Stanach Zjednoczonych w czasie pobytu na stypendium Fundacji Kościuszkowskiej; 14 listopada — odbyło się seminarium poświęcone omówieniu planów naukowo-badawczych Pracowni na 1980 rok; 21 grudnia — mgr M. Kucharczyk wystąpiła z referatem pt. *Motywy emigracyjne i polonijne w „amerykańskich” utworach Henryka Sienkiewicza*.

### 2. Pracownia Stosunków Politycznych

Dnia 30 stycznia 1979 r. dr Stanisław Przywarski (kierownik Pracowni) wygłosił referat nt. *Doktryny, programy i działania polityczne*; 13 lutego — dr Iwona Krężałek przedstawiła *Stosunki międzynarodowe i politykę państwa*; 28 lutego — dr Bohdan Bielewicz omówił współczesne burżuazyjne doktryny polityczne; w dniach 13 i 28 marca — dr St. Przywarski zaprezentował referat nt. *Pokojowe współistnienie państw o odmiennych ustrojach politycznych w aspekcie badań nad Polską*; 8 czerwca — dr B. Bielewicz przedstawił rys historyczny życia organizacyjnego Polonii amerykańskiej; 26 września — dr Wiesława Eder złożyła sprawozdanie z przebiegu prac naukowo-badawczych w czasie stypendium odbytego w Belgii; dr Iwona Krężałek przedstawiła program pobytu na stypendium w Stanach Zjednoczonych; mgr Ewa Krzyżańska omówiła przebieg swego stypendium naukowego we Francji; 8 listopada — dr Piotr Kraszewski zreferował problemy badań nad prasą polską w Prusach i Niemczech.

### 3. Pracownia Dziejów Polonii

Dnia 22 lutego 1979 r. mgr Adam Konieczny omówił działalność emigracyjną Mariana Seydy; 29 marca — dr Jerzy Kozłowski (kierownik Pracowni) wygłosił referat nt. *Reprezentanci Amerykanów polskiego pochodzenia w Kongresie Stanów Zjednoczonych A. P.*; 26 kwietnia — dr Anna Poniatowska omówiła akta do dzie-



jów Polonii znajdujące się w archiwach Koblencji, Düsseldorfu i Münster w Republice Federalnej Niemiec; 2 maja — dr Barbara Topolska zreferowała problem emigracji religijnej z ziem polskich; 20 września — dr Wojciech Chojnacki przedstawił referat nt. *Nadzór policyjny nad wychodźstwem polskim w Westfalii i Nadrenii do 1919 r.*; 6 grudnia — dr W. Chojnacki wystąpił z referatem nt. *Kalendarze polskie wydane poza granicami Polski w latach 1873 - 1970 jako źródło do dziejów Polonii.*

### III. Wizyty w Zakładzie

W minionym 1979 r. (8 października) odwiedził Zakład m. in. ks. Edmund Forycki, prezes Związku Polaków w Niemczech działającego w Republice Federalnej Niemiec. W trakcie wizyty wstępnie omówiono opracowanie historii Związku przygotowane przez pracowników Zakładu.

Z wizyt gości krajowych wymienić należy: 18 stycznia 1979 r. doc. dr Stanisław Nawrocki (Archiwum Państwowe, Poznań) wystąpił z referatem na temat *Polonica w archiwach duńskich*; 29 czerwca — wizytę w Zakładzie złożył Wojciech Brzozowski, zastępca sekretarza generalnego Towarzystwa Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”. Gość zapoznał się z działalnością bieżącą i planami Zakładu; w trakcie dwóch kolejnych wizyt, prof. dr Jerzy Topolski (Instytut Historii UAM) zapoznał pracowników z następującymi zagadnieniami: 30 października — wygłosił referat pt. *Problemy zastosowania teorii materializmu historycznego do badań historycznych*, a dnia 13 grudnia — omówił warunki prawdziwości narracji historycznej.

### IV. Udział pracowników Zakładu w polonijnych konferencjach, sympozjach i wykładach

W dniach 9 - 11 maja 1979 r. w Rostocku odbyło się zorganizowane przez Instytut Historii Uniwersytetu im. W. Pięcka międzynarodowe kolokwium poświęcone problematyce migracji robotniczych i polityce w odniesieniu do obcej siły roboczej. W obradach kolokwium wzięło udział trzech pracowników Zakładu. Referaty wygłosili: dr Anna Poniątkowska — *Polnische Saisonarbeiter in Pommern bis 1914*; dr Stefan Liman — *Polnische Wanderarbeiter in Dänemark um die Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert*; dr Jerzy Kozłowski — *Zum Wirken der PPS und der SDP unter den polnischen Auswanderern in Deutschland (bis 1914)*.

W czasie trwania Międzynarodowych Targów Poznańskich (12 czerwca) odbyło się Polonijne Forum Gospodarcze — Poznań 1979. W obradach Forum udział wzięli: dr Jerzy Kozłowski, mgr Ewa Krzyżańska i mgr Jadwiga Kuczmańska.

W dniach 21 - 22 czerwca w Instytucie Badań Polonijnych Uniwersytetu Jagiellońskiego odbyło się sympozjum nt. działalności letnich szkół kultury i języka polskiego organizowanych w kraju dla młodzieży polonijnej. W sympozjum udział wzięła mgr Małgorzata Kucharczyk.

W Warszawie i Krakowie, w dniach 15 - 21 lipca, odbył się Kongres Uczonych Polskiego Pochodzenia, zorganizowany przez Polską Akademię Nauk, Uniwersytet Jagielloński — Instytut Badań Polonijnych i Towarzystwo Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”. W obradach Kongresu udział wzięli: prof. Andrzej Kwilecki i doc. Barbara Szydłowska-Ceglowa. W trakcie obrad sekcji Europy prof. dr habil. A. Kwilecki wygłosił referat pt. *Stan i perspektywy badań nad zbiorowościami polonijnymi w Europie.*



W dniach 17-30 lipca odbył się w Koszalinie IV Światowy Festiwal Chórów Polonijnych — Koszalin 1979. W Festiwalu uczestniczyła mgr Elżbieta Later-Chodyłowa.

W Warce, w dniach 11-12 października, odbyła się sesja naukowa poświęcona życiu i działalności Kazimierza Pułaskiego, zorganizowana przez Komitet Badań Polonii Polskiej Akademii Nauk. Sesja połączona była z odsłonięciem pomnika K. Pułaskiego. W obradach udział wzięli: dr Kazimierz Dopierała, mgr Ewa Krzyżańska i mgr Aleksander Miklaszewski.

Dnia 27 października odbyła się w Pałacu Działyńskich w Poznaniu międzynarodowa konferencja naukowa nt. *Historyczne i współczesne stosunki polsko-francuskie*. Organizatorami konferencji byli: Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Francuskiej, Towarzystwo Łączności z Polonią Zagraniczną „Polonia”, Instytut Zachodni oraz Zakład Badań nad Polonią Zagraniczną PAN. W czasie konferencji prof. Krzysztof Kwaśniewski przedstawił opracowany wspólnie z mgrem A. Miklaszewskim referat pt. *Wkład Polaków do historii i kultury Francji*. Konferencja zorganizowana została z okazji 35-lecia Towarzystwa France-Pologne.

W dniach 26-27 listopada w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim odbyła się konferencja naukowa nt. *Problemy integracji polskiej grupy etnicznej ze społecznościami krajów osiedlenia*. W konferencji udział wzięli: dr Iwona Kręząłek i mgr A. Miklaszewski.

Pracownicy Zakładu brali udział w konferencjach, sesjach i wykładach organizowanych przez Instytut Zachodni a poświęconych zagadnieniom etnicznym czy polonijnym. Np. we wrześniu 1979 r. odbyły się trzy wykłady poświęcone tym zagadnieniom: prof. dr J. Serbyn z Kanady mówił nt. *Francuska mniejszość etniczna w Kanadzie*; prof. dr G. Strobel z Darmstadt w RFN omówił przejazd Adama Mickiewicza przez Niemcy w 1832 r., a dr R. Jaworski z Tübingen (RFN) przedstawił zainteresowania zagadnieniami niemieczyny zagranicznej i kresowej w Republice Weimarskiej. W listopadzie złożył wizytę w Instytucie Zachodnim prof. dr M. Novak i wygłosił referat nt. problematyki etnicznej w Stanach Zjednoczonych A.P. ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień polonijnych.

Adam Konieczny